

A „HATVANEZRES GYERMEKEK”

KOVÁCS-SZÉPVÖLGYI ENIKŐ



A HUN-REN-ELTE
Jogtörténeti Kutatócsoport
blogja

A SZERZŐ:

DR. KOVÁCS-SZÉPVÖLGYI ENIKŐ

A HUN-REN-ELTE

JOGTÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT
TUDOMÁNYOS SEGÉDMUNKATÁRSA
SZEPVOLGYIENIKO@GMAIL.COM

2023. december 4.

A „hatvanezres gyermekek” kifejezés dualizmus-kori sajtóforrásokban és tudományos munkákban is szerepel.¹ Eredete arra az 1907. évi 60.000 számú belügyminiszteri körrendeletre vezethető vissza, amely lehetővé tette erkölcsi romlás veszélyének kitett, vagy züllésnek indult gyermekek állami gondoskodás keretében történő nevelését.² A züllésnek indult, erkölcsi romlásnak kitett gyermekek a rendelet sorszámát követve váltak „hatvanezres gyermekekké”.

A 19. század utolsó évtizedeitől a tudományos közösség – beföldön és külföldön egyaránt – egyre nagyobb figyelemmel fordult azon gyermekek irányába, akiknél az ún. morális elhagyottság körülményei fennálltak.³ A század második felében a fiatalok bűnözés, valamint a züllött és az erkölcsi fejlődést veszélyeztető környezetben nevelkedő gyermekek egyre növekvő

aránya sürgető állami fellépést kívánt. Hazánkban a 20. század elején a szabadult elítéltek csaknem 19%-a még nem érte el a nagykorúságot.⁴

A 19. század végén Magyarországon is adott volt a jogszabályi alapja gyermekek anyagi okokból kifolyólag történő elhagyottnak nyilvánításának, ez azonban nem foglalta magában azon eseteket, amikor a gondviselők elhanyagolták a gyermekek nevelését és számukra nem biztosítottak megfelelő morális légkört az egészséges lelki fejlődéshez. A züllött és erkölcsi romlásnak kitett gyermekekkel történő foglalkozás azért is kellett kiemelt szerephez jusson, mivel a javító nevelés során tapasztaltak azt mutatták, hogy a 12-15 életévig terjedő, a személyiség morális fejlődése szempontjából kritikusnak ítélt időszakban a növendékek nem részesültek kellő nevelésben.⁵ Az állami gyermek-

védelem – amely azon intézménye volt az államigazgatásnak, amely gondozásba vette és a jogszabályokban megállapított életkor betöltéséig nevelte azon gyermekeket, akinek az állami ellátáshoz joguk volt – relációjában a tudományos diskurzusban szoros kapcsolat mutatkozott a fiatalok bűnözés újratermelődésének megakadályozása és az állami gyermekvédelem között.

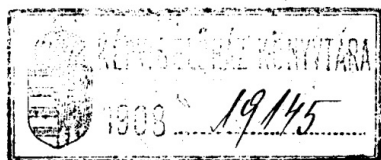
Az említett körrendeletben Andrássy Gulya belügyminiszter egyértelműen kifejezésre juttatta, hogy „a gyermeknek az állami gyermekmenhely kötelékébe való felvétele, avagy kisegítő intézményeibe való elhelyezése sem a gyermekre, sem családjára egyáltalán nem bélyegző.” A belügyminiszter az állami gyermekvédelmen belül kiemelt figyelmet szentelt az erkölcsileg elhagyott gyermekek ügyének, a minisztérium kiemelt felügyelete alá helyezve a hatóságok működését a hatvanezres gyermekek ügyeiben.

A körrendelet személyi hatálya szempontjából a morálisan elhagyott

gyermekek három csoportba voltak sorolhatók. Az első csoport a „bűnöző gyermek” kategóriája volt, a koruk miatt – azaz 12. életévüket be nem töltött – büntetőjogi úton felelősségre nem vonható, büntetendő cselekményt elkövető gyermekeket ölelte fel. A második csoportba a 15. életévüket be nem töltött züllött, ám bűncselekményt el nem követő fiatalok

114. 60.000/1907. B. M. sz.

1293



114.

A m. kir. belügyminister 1907. évi 60.000. számú körrendelete,

az eddigi környezetükben erkölcsi romlásnak kitett, avagy züllésnek indult gyermekek oltalmáról az állami gyermekvédelem körében.

tartoztak. A harmadik csoportba a büntetethetőség alsó korhatárát elérő, de a 15. életévet még be nem töltő olyan fiatalokat sorolta a jogalkotó, akikkel szemben közigazgatási eljárás volt folyamatban kihágás elkövetése miatt. Ez utóbbi fiatalok esetén a jogkövetkezmények annak függvényében alakultak, hogy a bűnösség felismeréséhez szükséges belátási képességük adott volt-e az elkövetés pillanatában. Amennyiben igen, csak a szankció alkalmazását követően vált lehetségessé a gyermekmenhely kötelékébe való ideiglenes felvétel halasztóhatóan szükség esetén, a többi gyermek esetében pedig szintén lehetővé vált az ideiglenes felvétel. Így a morálisan elhagyott gyermekek állam által megfelelően tartott nevelése az állami gyermekmenhelyek kötelékében valósulhatott meg.

A rendelet kétségkívül egy fontos problémára kívánt gyógyírt nyújtani. Ám a dualizmus kori források alapján megállapítható, hogy a kínált megoldás eredendő hibákban szenvedett. Az állami gyermekvédelem intézményrendszere nem volt felkészülve arra, hogy az ún. hatvanezres gyermekekről hatékonyan legyen képes gondoskodni.⁶ Ennek ellenére a rendeletet a

gyakorlatban alkalmazták, a hatálybalépést követő másfél évben több mint hatszáz gyermeket vettek fel az állami gyermekmenhelyek kötelékébe.⁷

Hivatkozások:

¹ Lásd pl.: Tábori Kornél: A hatvanezresek. Az Érdekes Ujság. 1914. 1. sz. 14–16. p.; Szokolay Leó: Jogi alapismeretek a szociális munkában. Budapest, 1937.



Budapest Székesfőváros Házinyomdája, 155. p.
² A m. kir. belügyminiszter 1907. évi 60.000. számú körrendelete, az eddigi környezetükben erkölcsi romlásnak kitett, avagy

züllésnek indult gyermekek oltalmáról az állami gyermekvédelem körében. Magyarországi Rendelet Tára. Budapest, 1908.

Magyar Királyi Belügyministerium, 1294–1306. p.

³ Szakolczay Árpád: A gyermekvédelem Magyarországon tekintettel az 1898. évi XXI. törvényekre. In Szladits Károly (szerk.): Magyar

Jogászegyleti értekezések 20. kötet. Budapest, 1900. Magyar Jogászegylet, 18–19. p.; Kármán Elemér: A fiatakorú büntettek tanulmányozása. A Gyermek. A Magyar Gyermektanulmányi Társaság Közlönye. 1914. 523. p.; Liszt, von Franz: A jövő büntetőjoga. In Szladits Károly (szerk.): Magyar Jogászegyleti értekezések 8. kötet. Budapest, 1893. Franklin-Társulat Könyvnyomdája, 140–154. p.; Curtis, George B.: The Checkered Career of Parens Patriae: The State as Parent or Tyrant? DePaul Law Review, 1976. 4. sz. 89. p.

⁴ Kun Béla – Ládai István (szerk.): A fiatakorúak kriminalitása ellen való küzdelem Magyarországon. Budapest, 1905. Franklin Társulat Nyomdája, 6–8. p.
⁵ Balogh Jenő: Adalékok a fiatakorú büntettek

psychológiájához. Magyar Filozófiai Társaság Közleményei, 1909. 3. sz. 148. p.

⁶ Thóbiás Lajos: A gyermekvédelemről. Miskolci Napló, 1914. 8. sz. 2–3. p.

⁷ Balogh Jenő: Fiatakorúak és büntetőjog. Budapest, 1909. A Magyar Jogászegylet Könyvkiadó Vállalata, 29–30. p.

Képek elérhetősége:

1. oldal: A m. kir. belügyminiszter 1907. évi 60.000. számú körrendelete. Forrás: Magyarországi Rendelet Tára. Budapest, 1908. Magyar Királyi Belügyministerium, 1294. p.
2. oldal: Andrássy Gyula belügyminiszter, a hatvanezres gyermekek oltalmazó rendelet megalkotója. Forrás: <https://konyvtar.parlament.hu/andrassy-gyula-ifj>